

TOMASZ BIAŁY

*Centrum Doradztwa i Edukacji w Rolnictwie
w Poznaniu*

POLSKO-DUŃSKI PROJEKT ROLNICTWA ŚRODOWISKOWEGO - ETAP II

Polsko-duński projekt rolnictwa środowiskowego jest wynikiem podpisanego porozumienia pomiędzy ministerstwami rolnictwa Danii i Polski. Ma on za zadanie promowanie metod produkcji rolniczej, które uwzględniając dobro środowiska naturalnego są jednocześnie uzasadnione ekonomicznie.

Osiągnięcie tego celu możliwe będzie poprzez przygotowanie służb doradczych oraz systemu edukacji rolniczej w taki sposób, aby możliwe było właściwe wprowadzanie przez doradców nowoczesnych i opłacalnych technologii produkcji w gospodarstwach rolniczych.

Projekt przewidziany jest dla gospodarstw indywidualnych dużych i małych, które mają realną szansę i warunki adaptacji do nowej sytuacji będącej rezultatem wprowadzania gospodarki wolnorynkowej w Polsce.

Projekt Rolnictwa Środowiskowego sponsorowany był w pierwszym etapie (01.X.1994 - 30.VI.1995) przez Krajowe Centrum Doradztwa Rolniczego w Skejby - Dania, a realizowany w województwie bydgoskim i koszalińskim. Instytucją koordynującą projekt na terenie Polski było Centrum Doradztwa i Edukacji w Rolnictwie z Oddziałem w Poznaniu.

Na terenie województwa bydgoskiego projekt realizowano w Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Minikowie, we współpracy ze Stacją Chemiczno - Rolniczą w Bydgoszczy, ówczesną Wojewódzką Stacją Kwarantanny i Ochrony Roślin w Bydgoszczy, z Zespołem Szkół Rolniczych w Chojnicach i 60 gospodarstwami indywidualnymi. W województwie koszalińskim projekt wdrożono w Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Boninie, we współpracy ze Stacją Chemiczno - Rolniczą w Bydgoszczy, ówczesną Wojewódzką Stacją Kwarantanny i Ochrony Roślin w Koszalinie, w Zespole Szkół Rolniczych w Świątkach k.Szczecinka i 70 gospodarstwach indywidualnych.

W pierwszym etapie podobnie jak w etapie drugim, w projekcie uczestniczyły również instytuty branżowe:

- Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach
- Instytut Ochrony Roślin w Poznaniu
- Instytut Melioracji i Użytków Zielonych w Falentach.

Drugi etap projektu (15.VIII.1995 - 15.VIII.1996) rozszerzono na teren województwa leszczyńskiego, we współpracy z Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego w Lesznie, Państwową Inspekcją Ochrony Roślin w Lesznie i 30 gospodarstwami indywidualnymi oraz z Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego w Przysieku, Państwową Inspekcją Ochrony Roślin w Toruniu i 30 gospodarstwami indywidualnymi.

Sponsorem etapu były Krajowe Centrum Doradztwa Rolniczego w Skejby - Dania oraz Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa (FAPA), a koordynatorem Centrum Doradztwa i Edukacji w Rolnictwie w Poznaniu.

Doradcy współpracujący w projekcie uczestniczyli w wielu zorganizowanych specjalnie dla nich szkoleniach i seminariach na temat nawożenia i ochrony roślin, nowoczesnych metod gospodarowania oraz sposobu funkcjonowania duńskiego rolnictwa i duńskiej spółdzielczości.

Program projektu w etapie pierwszym i drugim obejmował następujące zadania:

- opracowanie na podstawie wyników analizy glebowej i za pomocą programu komputerowego AGRONOM, powstałego w ramach projektu, planów nawożenia i ochrony roślin dla gospodarstw objętych projektem; w ramach projektu opracowano 210 planów z zakresu zmianowania, nawożenia i ochrony roślin dla gospodarstw, z województwa bydgoskiego, koszalińskiego, leszczyńskiego i toruńskiego;
- wdrożenie prawidłowych metod przechowywania obornika i gnojowicy oraz prawidłowe ich stosowanie w płodozmianie;
Tematyce prawidłowego przechowywania i wykorzystania nawozów organicznych pochodzenia zwierzęcego było poświęcone seminarium zorganizowane przez Centrum Doradztwa i Edukacji w Rolnictwie w Poznaniu. Odbędzie się ono w Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Przysieku w terminie 8 - 10 maja 1996. Na seminarium tym doradcy mieli możliwość zapoznania się z tendencjami światowymi z zakresu właściwego przechowywania nawozów organicznych, na przykładzie rolnictwa Duńskiego oraz Amerykańskiego.
W przygotowaniu jest również publikacja poruszająca tę samą problematykę, publikacja ta zostanie wydana przez Centrum Doradztwa i Edukacji w Rolnictwie w roku 1997.
- prowadzenie poletek doświadczalnych na tematy, którymi zainteresowani są rolnicy;

W sezonie wegetacyjnym 1995/96 w ramach projektu założono w województwach, które uczestniczą w projekcie 48 doświadczeń i poletek demonstracyjnych.

- doświadczenia tematyką swoją obejmowały zagadnienia z zakresu nawożenia, ochrony roślin i doboru odmian. Doświadczenia odmianowe prowadzone były w uprawach pszenicy i jęczmienia. Doświadczenia z zakresu ochrony roślin obejmowały zagadnienia związane z doбором wielkości dawki środka chemicznego i terminu jego stosowania. W doświadczenia nawozowych główny nacisk położony był na zagadnienie optymalizacji nawożenia.
- propagowanie idei współpracy pomiędzy rolnikami prowadzącymi podobny typ produkcji w gospodarstwie - tworzenie tzw. grup studyjnych; W każdym z Ośrodków Doradztwa Rolniczego, które uczestniczą w projekcie założono od dwóch do czterech grup studyjnych, w skład których wchodzi rolnicy, którzy w swoich gospodarstwach mają zbliżony profil produkcji.
- wprowadzenie do programu szkół rolniczych nowych elementów wiedzy dotyczącej tworzenia planu pól, planów ochrony roślin i planów nawożenia. W szkołach rolniczych projekt propagowany jest z udziałem specjalistów z Centrum Doskonalenia Nauczycieli Szkół Rolniczych w Brwinowie. W pierwszym etapie doświadczenie zdobyte przez specjalistów wykorzystywane było w Zespole Szkół Rolniczych Chojnice i Świątki. W roku 1997 zwiększona zostanie liczba szkół, które m.in. otrzymają powstały w ramach projektu program AGRONOM, służący do sporządzania planów nawożenia, zmianowania i ochrony roślin.
- opracowywanie dla rolników materiałów informacyjnych w okresie wegetacji na temat istotnych problemów, z którymi rolnik może spotkać się na polu w tym okresie - tzw. Listy uprawowe; Dużym zainteresowaniem ze strony rolników cieszyły się tzw. Listy uprawowe, które opracowywał każdy z Ośrodków Doradztwa Rolniczego, uczestniczący w projekcie. Ogółem w sezonie wegetacyjnym 1995/96 opublikowano 63 numery Listów uprawowych.

Projekt Rolnictwa Środowiskowego jest projektem rozwojowym wspierającym proces unowocześniania i doskonalenia polskiego rolnictwa. Jak już wyżej wspomniano, wdrażany jest w gospodarstwach indywidualnych, ponieważ od umiejętności i zaangażowania rolnika indywidualnego zależą dobre wyniki w rolnictwie.

W celu czynnego zaangażowania rolników w proces realizacji projektu, we wszystkich czterech uczestniczących w projekcie województwach utworzone zostały dziesięć osobowe grupy rolników. Każda z tych grup wybrała bądź wybierze spośród siebie reprezentanta, który utworzy wraz z pozostałymi wybranym reprezentantami komitet rolników. Komitet ten będzie miał za zadanie

omawianie aktualnych problemów oraz przedstawienie propozycji dotyczących realizacji projektu.

W każdym z uczestniczących w projekcie województw planowane jest powołanie jednego komitetu, dzięki czemu rolnicy będą mogli wpływać na kształt oraz profil działalności doradztwa rolniczego w swoim województwie.

W gospodarstwach rolników, którzy przystąpili do realizacji projektu pobrano do analizy próbki glebowe, wyniki prób były podstawą do opracowania planów nawożenia.

Doradcy uczestniczący w projekcie założyli doświadczenia polowe z zakresu nawożenia i ochrony roślin. Każdy z tematów prezentowany był w dwóch powtórzeniach - ogółem w roku 1996 założonych zostało 36 doświadczeń na terenie czterech województw. Doświadczenia przeprowadzono ze zróżnicowaniem dawek nawożenia azotowego, redukcją dawek herbicydów i fungicydów oraz wprowadzeniem nowych odmian jęczmienia jarego. Doświadczenia te wykorzystane zostały w celach demonstracyjnych podczas dni pola, które stały się doskonałą okazją dla zaprezentowania wyników, a także nawiązania kontaktów pomiędzy rolnikami.

Istotną częścią projektu są opracowywane przez doradców plany polowe, nawozowe i ochrony roślin, które od roku 1997 będą opracowywane przy pomocy programu komputerowego AGRONOM, który powstał w Centrum Doradztwa i Edukacji w Rolnictwie w Poznaniu we współpracy z doradcami i przedstawicielami instytutów. W czasie realizowania dwóch etapów projektu plany polowe, nawozowe i ochrony roślin wykonane zostały dla 200 gospodarstw rolnych.

Dla zagwarantowania rolnikom możliwości wpływu na przebieg projekt, w miesiącu maju 1995 i czerwcu 1996, z rolnikami przeprowadzono ankietę.

Uwagi i spostrzeżenia rolników dotyczące zagadnień poruszanych w projekcie oraz propozycje zmian w programie projektu zostaną uwzględnione w planowanym programie etapu trzeciego.

Wyniki przeprowadzonych wśród rolników ankiet pozwoliły na sformułowanie wniosków dotyczący opinii o projekcie i potrzeb, które mają rolnicy w zakresie doradztwa rolniczego:

- wszyscy ankietowani wyrazili zadowolenie z faktu przeprowadzenia analiz glebowych w swoich gospodarstwach;
- rolnicy uczestniczący w ankiecie zainteresowani byli sporządzanymi przez doradców planami nawożenia i ochrony roślin, oraz zadeklarowali zamiar ich stosowania w celu poprawy wyników ekonomicznych w swoich gospodarstwach,
- rolnicy zadowoleni byli z możliwości nawiązania bliższej współpracy z doradcami ODR, a co za tym idzie łatwiejszego dostępu do informacji oraz wiedzy rolniczej;

- większość ankietowanych wyraziła zadowolenie z możliwości nawiązania bliższego kontaktu z innymi rolnikami o podobnych zainteresowaniach zawodowych;
- wielu rolników podkreśliło, że uczestnictwo w projekcie sprawiło iż podchodzą teraz w sposób bardziej kompleksowy do zagadnień związanych z produkcją rolniczą;
- bardzo dużym zainteresowaniem cieszyły się wśród rolników doświadczenia polowe przeprowadzane na poletkach doświadczalnych usytuowanych bezpośrednio u rolników.

Generalnie rolnicy uważają, że poprzez możliwość pośredniego korzystania z doświadczeń rolnictwa duńskiego oraz kontakt z innymi rolnikami, którzy także poszukują nowych idei i inspiracji w pracy w swoim gospodarstwie, mają szansę podniesienia swoich kwalifikacji i rozwoju gospodarstwa.

W listopadzie 1996 r. Krajowe Centrum Doradztwa Rolniczego w Skajby podpisało z Centrum Doradztwa i Edukacji w Rolnictwie umowę dotyczącą prac w etapie trzecim. Rozpocznie się on 1 grudnia 1996 r. Etap trzeci obejmować będzie dalszą realizację przedsięwzięć etapu pierwszego i drugiego, upowszechnienie doświadczeń uzyskanych w poprzednich etapach oraz powiększenie grupy Ośrodków Doradztwa Rolniczego, które uczestniczą w realizacji projektu o kolejne 3-4 Ośrodki Doradztwa Rolniczego.